

Fframwaith Cymhwysedd: Sgiliau a Rhinweddau ar gyfer Gofalwyr Maeth 'prif ffrwd' yng Nghymru

Nodyn ar iaith: Deall y Term Gofalwyr Maeth 'prif ffrwd'

Er cysondeb ac eglurder, rydym yn defnyddio Gofalwyr Maeth 'Prif Ffrwd' trwy gydol y ddogfen hon. Defnyddir y geiriad hwn i ddisgrifio gofalwr maeth nad yw'n gysylltiedig â'r plentyn yn eu gofal ac sydd wedi'i asesu a'i gymeradwyo i ofalu am ystod o blant yn unol â thelerau eu prosesau cymeradwyo a pharu. Mae Gofalwyr Maeth 'Perthynas' (y cyfeirir atynt weithiau fel Gofalwyr Maeth 'Personau Cysylltiedig' neu Ofalwyr Maeth 'Teulu a Ffrindiau') yn cael eu hasesu a'u cymeradwyo i ofalu am blant sydd â pherthynas deuluol neu berthynas bersonol presennol â'r plentyn y maent yn gofalu amdano.

Canllawiau

Mae'r sgiliau a'r rhinweddau ar gyfer gofalwyr maeth prif ffrwd yng Nghymru wedi'u cynllunio fel canllaw i helpu gwasanaethau maethu i wneud argymhellion addasrwydd a deall lle y gallai fod angen cymorth ar ofalwyr maeth prif ffrwd presennol neu ddarpar ofalwyr. Maent yn tynnu sylw at yr hyn sy'n bwysig yn rôl gofalwr maeth prif ffrwd yng Nghymru, ond nid ydynt yn rhestr wirio ar gyfer penderfyniadau cymeradwyo ac ni ddylid eu defnyddio ar wahân i ffactorau eraill sy'n cyfrannu at wneud penderfyniadau.

Pan nodir bylchau mewn perthynas â chymwyseddau penodol, dylai hyn ysgogi dadansoddiad o anghenion cymorth a datblygu gofalwr, gan gynnwys i ba raddau y gellir mynd i'r afael â'r anghenion hyn drwy hyfforddiant, goruchwyllo a chymorth parhaus gan y gwasanaeth maethu. Dylid ystyried gallu'r gofalwr maeth i ddatblygu a chynnal y cymwyseddau gofynnol dros amser.

Dylai'r Fframwaith felly gefnogi barn broffesiynol am yr asesiad maethu (Coram BAAF Ffurflen F neu gyfwerth) yn ogystal â gallu'r gofalwr parhaus i ddiwallu anghenion a disgwyliadau'r rôl maethu dros amser, er enghraifft fel rhan o'r adolygiad blynyddol, i gefnogi myfyrio ar ymarfer neu dystiolaeth datblygiad parhaus.

Mae'r cymwyseddau hyn yn eistedd ochr yn ochr â'r rhai a ddatblygwyd ar gyfer gofalwyr maeth perthnasol. Er bod y disgwyliadau craidd yn fras yr un fath, gan adlewyrchu'r fframwaith rheoleiddio a rennir sy'n berthnasol i bob gofalwr maeth cymeradwy, mae gwahaniaethau mewn iaith a phwyslais i adlewyrchu cyd-destun gwahanol gofal perthnasol.

Gellir defnyddio'r matrices tystiolaeth i ddangos ble mae pob un o'r sgiliau a'r rhinweddau wedi'u dangos yn yr adroddiad asesu neu adolygu a'r cynllun i gefnogi'r gofalwyr maeth i ddatblygu'r sgiliau a'r rhinweddau angenrheidiol i ddiwallu anghenion plant mewn gofal.

Os oes pryderon sylweddol ynglŷn â gallu gofalwr maeth presennol neu ddarpar i ddatblygu neu gynnal y sgiliau a'r rhinweddau hyn, ac na fyddai cynllun cymorth a datblygu yn ddigon i'w helpu i

Mae hwn yn adnodd digidol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf trwy ymweld â'n gwefan –

www.afkacymru.org

Tudalennau 1 o 6

wneud hynny, gall hyn fod yn ffactor wrth benderfynu peidio ag argymhell eu cymeradwyaeth neu eu cymeradwyaeth barhaus fel gofalwr maeth.

Rhaid sicrhau bod diogelu a hyrwyddo lles plant yn ystyriaeth hollbwysig ar gyfer ymarfer maeth, a dylai'r fframwaith cymhwysedd gefnogi asesu a datblygu gallu'r gofalwr maeth i gyflawni'r cyfrifoldebau hyn fel blaenoriaeth.

Mae'r fframwaith cymhwysedd wedi'i lywio gan:

- Y Siarter Rhianta Corfforaethol – Addewid gan Gymru
- Cod Ymarfer Gwasanaethau Maethu Awdurdodau Lleol 2019
- Rheoliadau Paneli Maethu (Sefydlu a Swyddogaethau) (Cymru) 2018 (fel y'u diwygiwyd yn 2026)
- Rheoliadau Cynllunio Gofal, Lleoliad ac Adolygu Achosion (Cymru) 2015 (fel y'u diwygiwyd yn 2026)
- Diogelu Plant sy'n byw gyda Gofalwyr Maeth, Mabwysiadwyr a Gwarcheidwaid Arbennig: Dysgu o Adolygiadau Achos 2007–2019, Hedy Cleaver a Wendy Rose, Coram BAAF, 2020
- Ffurflen F CoramBAAF: Adroddiad a Fframwaith Cymhwysedd Darpar Ofalwyr Maeth 2020
- Ffurflen F CoramBAAF: Adroddiad Darpar Ofalwyr Maeth 2026

Fframwaith Cymhwysedd:

Y Sgiliau a'r Rhinweddau ar gyfer Gofalwyr Maeth Prif Ffrwd yng Nghymru

1. Gofalu am y Plentyn (Plant)

1.1 Darparu gofal da

Y gallu i roi gofal da i'r plentyn, sy'n helpu i ddiogelu ac yn hyrwyddo ei ddiogelwch a'i les yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn. Mae hyn yn cynnwys eu cefnogi i gyrraedd eu potensial ym mhob maes o'u bywyd sy'n cynnwys diwallu eu hanghenion emosiynol, meddyliol, corfforol, iechyd, addysgol, hamdden, cymdeithasol, hunaniaeth, diwylliannol, crefyddol, cymdeithasol neu ddatblygiad ysbrydol. Dylai'r gofalwr maeth hyrwyddo ymdeimlad o berthyn gan sicrhau bod y plentyn yn teimlo'n ddiogel, yn cael ei werthfawrogi a'i gynnwys ym mywyd teuluol.

1.2 Deall dymuniadau a theimladau'r plentyn a blaenoriaethu ei anghenion

Dylai gofalwyr maeth allu gwrando ar ddymuniadau a theimladau'r plentyn ac ystyried y rhain mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Dylai ddangos mewnwelediad i deimladau'r plentyn o gael gofal, gan ymateb gyda sensitifrwydd ac empathi i deimladau o ddryswch a cholled.

Mae hwn yn adnodd digidol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf trwy ymweld â'n gwefan –

www.afkacymru.org

Tudalennau 2 o 6

1.3 Helpu gyda gwahanu, colli a/neu drawma

Y gallu i ddeall sut y gall unrhyw brofiadau anodd, trawma ac aflonyddwch effeithio ar ymddygiad y plentyn, nawr ac yn y dyfodol. Dylent allu gofalu amdanynt mewn ffordd sy'n eu helpu i deimlo'n ddiogel a chefnogi, gan ddarparu amgylchedd teuluol sefydlog a fydd yn hyrwyddo ymlyniadau diogel i'r plentyn. Mae hyn yn cynnwys dilyn cynllun gofal a chymorth y plentyn, dilyn cyngor gan y tîm sy'n gweithio gyda'r plentyn a gofyn am gyngor pan fo angen.

1.4 Gweithio gyda theulu'r plentyn

Mae angen i ofalwyr maeth allu gweithio gyda phobl sy'n bwysig i'r plentyn yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn. Gallai hyn fod yn rhieni'r plentyn, perthnasau eraill, neu ofalwyr maeth eraill. Mae hyn yn cynnwys cefnogi amser teuluol (cyswllt) pan mae'n rhan o gynllun gofal a chymorth y plentyn.

1.5 Gosod ffiniau ac ymateb i ymddygiad

Mae angen i ofalwyr maeth fod a'r gallu i osod rheolau a therfynau clir i'r plentyn mewn ffordd deg sy'n cyfrif am ei anghenion datblygiadol. Rhaid iddynt allu llywio eu hymddygiad heb ddefnyddio cosb gorfforol na thriniaeth llym. Rhaid i unrhyw reolaeth ymddygiad y maent yn ei ddefnyddio ddilyn polisiau'r gwasanaeth maethu.

1.6 Deall datblygiad plentyn

Y gallu i ddeall oedran a cham datblygiad y plentyn. Dylent allu gwrando ar y plentyn a chyfathrebu â nhw mewn ffordd sy'n cyd-fynd â'u hoedran a'u lefel o ddealltwriaeth wrth iddynt dyfu.

1.7 Paratoi ar gyfer oedolion

Mae angen i ofalwyr maeth allu helpu'r plentyn i ddysgu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i ddod yn annibynnol ac yn barod ar gyfer bywyd oedolion. Mae'r sgiliau hyn yn cael eu datblygu trwy gydol oes plentyn, yn unol â'u hoedran a'u cyfnod datblygiad a dylent eu cefnogi i gyrraedd eu potensial a bod yn barod ar gyfer y dyfodol.

2. Darparu amgylchedd diogel a gofalgar

2.1 Cadw'r plentyn yn ddiogel

Y gallu i ddarparu cartref lle mae'r plentyn yn ddiogel, ac yn teimlo'n ddiogel a lle mae'n cael eu diogelu rhag niwed neu gamdriniaeth. Efallai y bydd angen cymorth ychwanegol ar blant sy'n tyfu i fyny mewn gofal maeth yn y maes hwn os yw eu profiadau yn y gorffennol wedi golygu eu bod yn ei chael hi'n anoddach deall risg a diogelwch. Mae angen i ofalwyr maeth ddangos y gallu i ofalu amdanynt mewn ffordd sy'n eu helpu i deimlo'n ddiogel gan gefnogi arferion gofal mwy diogel i bob unigolyn yn y cartref a'u rhwydwaith ehangach a fydd mewn cysylltiad â'r plentyn.

Mae hwn yn adnodd digidol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf trwy ymweld â'n gwefan –

www.afkacymru.org

Tudalennau 3 o 6

2.2 Deall bregusrwydd

Dylai gofalwyr maeth fod yn ymwybodol o unrhyw risgiau neu wendidau arbennig y gallai'r plentyn eu hwynebu oherwydd anabledd, hil, hunaniaeth rhywedd, cyfeiriadedd rhywiol neu brofiad gofal, a gallu eu helpu i oresgyn, rheoli neu leihau unrhyw risgiau, gwendidau neu stigma cysylltiedig yn dibynnu ar eu hanghenion unigol.

2.3 Addysgu'r plentyn i gadw'n ddiogel

Efallai y bydd angen cymorth ychwanegol ar blant sy'n tyfu i fyny mewn gofal maeth i'w helpu i adnabod sefyllfaoedd peryglus neu niweidiol, yn enwedig os yw profiadau'r gorffennol wedi golygu eu bod yn ei chael hi'n anoddach deall risg a diogelwch. Mae angen i ofalwyr maeth gefnogi'r plentyn gyda'u dealltwriaeth wrth iddynt dyfu mewn ffordd sy'n cyfrif am eu hanghenion a'u profiadau.

2.4 Deall risgiau teuluol

Mae angen i ofalwyr maeth ddeall unrhyw risgiau sy'n gysylltiedig â theulu'r plentyn a gallu eu hamddiffyn rhag y risgiau hyn drwy ddilyn y cynllun gofal a gweithio gyda'r gweithwyr proffesiynol eraill sy'n ymwneud â chynllun y plentyn.

2.5 Ymdrin â phwysau

Mae angen i ofalwyr maeth allu ceisio cymorth a chefnogaeth gan eu gwasanaeth maethu a/neu weithiwr cymdeithasol y plentyn os ydynt yn teimlo pwysau gan aelodau o'r teulu neu eraill i fynd yn groes i gynllun gofal a chymorth y plentyn.

3. Gweithio fel rhan o dîm

3.1 Gweithio gydag ymarferwyr/gweithwyr proffesiynol eraill

Y gallu i weithio gyda gweithwyr cymdeithasol ac ymarferwyr/gweithwyr proffesiynol eraill i gefnogi'r plentyn a gwneud cynlluniau ar eu cyfer. Cadw at bolisiâu'r gwasanaeth maethu, cymryd rhan mewn cyfarfodydd, cefnogi ymweliadau ac unrhyw ddisgwyliadau eraill mewn perthynas â gofal y plentyn.

3.2 Deall eu rôl

Mae angen i ofalwyr maeth ddangos dealltwriaeth o gyfrifoldebau a disgwyliadau'r rôl gofalwr maeth, gan gynnwys gofynion y Cytundeb Gofalwr Maeth a'r Cytundeb Awdurdod Dirprwyedig.

3.3 Cyfathrebu da

Mae angen i ofalwyr maeth allu cyfathrebu'n effeithiol â phlant, ymarferwyr ac eraill sy'n ymwneud â gofal y plentyn. Y gallu i rannu gwybodaeth mewn ffordd glir ac amserol sy'n helpu i adeiladu perthynas gadarnhaol a gweithio ar y cyd i ddiwallu anghenion y plentyn.

3.4 Cadw gwybodaeth yn breifat

Y gallu i gadw gwybodaeth bersonol am y plentyn a'i deulu yn breifat a dilyn canllawiau a pholisiâu cyfrinachedd y gwasanaeth maethu.

Mae hwn yn adnodd digidol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf trwy ymweld â'n gwefan –

www.afkacymru.org

Tudalennau 4 o 6

4. Lles, cefnogaeth a datblygiad

4.1 Deall sut mae maethu yn effeithio arnyn nhw

Mae angen i ofalwyr maeth feddwl am sut mae profiadau bywyd yn effeithio arnynt eu hunain, eu teulu a'u rôl fel gofalwr maeth. Mae'n bwysig bod gofalwyr maeth yn deall yr effaith y gall maethu ei gael arnyn nhw eu hunain a'u teulu a gallant siarad am yr effaith gyda'r gwasanaeth maethu fel y gellir darparu cefnogaeth.

4.2 Defnyddio cymorth cymunedol

Y gallu i ddefnyddio ffynonellau cymorth ac adnoddau eraill yn eu cymuned a'u hardal leol os oes angen i gefnogi'r plentyn a diwallu unrhyw anghenion penodol a nodwyd yng nghynllun y plentyn.

4.3 Dysgu a datblygiad

Y gallu i ddefnyddio cyfleoedd i ddatblygu gwybodaeth neu sgiliau a fyddai'n helpu i ddiwallu anghenion y plentyn neu i baratoi ar gyfer diwallu ei anghenion wrth iddynt dyfu ac i ddefnyddio cyfleoedd dysgu a datblygu y gwasanaeth maethu i gefnogi gyda hyn.

4.4 Rheoli straen a chynnal perthnasoedd

Mae angen i ofalwyr maeth allu parhau i ofalu am y plentyn a diwallu eu hanghenion trwy gyfnodau o her neu straen yn eu bywydau eu hunain. Mae hyn yn cynnwys cynnal perthynas â'r plentyn, unrhyw bobl bwysig ym mywyd y plentyn, y gwasanaeth maethu ac unrhyw weithwyr eraill sy'n ymwneud â diwallu anghenion y plentyn.

Mae hwn yn adnodd digidol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf trwy ymweld â'n gwefan –

www.afkacymru.org

Tudalennau 5 o 6

Fframwaith Tystiolaeth Cymhwysedd Matrics: Sgiliau a rhinweddau ar gyfer gofalcwyr maeth prif ffrwd yng Nghymru		F / S / N *	Lle:
1. Gofalu am y plentyn(au)			
1.1	Darparu gofal da		
1.2	Deall dymuniadau a theimladau y plentyn a blaenoriaethu eu hanghenion		
1.3	Helpu gyda gwahanu, colli a/neu drawma		
1.4	Gweithio gyda theulu'r plentyn		
1.5	Gosod ffiniau ac ymateb i ymddygiad		
1.6	Deall datblygiad plant		
1.7	Paratoi ar gyfer oedolion		
2. Darparu amgylchedd diogel a gofalgar:			
2.1	Cadw'r plentyn yn ddiogel		
2.2	Deall bregusrwydd		
2.3	Dysgu'r plentyn i gadw'n ddiogel		
2.4	Deall risgiau teuluol		
2.5	Trin pwysau		
3. Gweithio fel rhan o dîm:			
3.1	Gweithio gydag ymarferwyr/gweithwyr proffesiynol eraill		
3.2	Dealltwriaeth o rôl		
3.3	Cyfathrebu da		
3.4	Cadw gwybodaeth yn breifat		
4. Lles, cefnogaeth a datblygiad:			
4.1	Deall effaith maethu		
4.2	Defnyddio cymorth cymunedol		
4.3	Dysgu a datblygu		
4.4	Rheoli straen a chynnal perthnasoedd		

© AFKA Cymru, 2026

* Allwedd: F = Llawn; S = Angen cefnogaeth; N - Heb ei dystiolaeth neu na ellir ei gyflawni

Mae hwn yn adnodd digidol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf trwy ymweld â'n gwefan -

www.afkacymru.org

Tudalennau 6 o 6